

USPON KINESKE RATNE MORNARICE IZ REGIONALNE U GLOBALNU RATNU MORNARICU

Danijel Nekić *

UDK: 359(510)(100)
911.3:327(510)(100)
330.34(510)(100)

Pregledni rad
Primljeno: 21.XII.2010.
Prihvaćeno: 21.IV.2011.

Sažetak

Kina je u posljednjih tridesetak godina ostvarila nevjerojatan gospodarski rast, nezabilježen u svjetskoj povijesti. On je doveo do toga da Kina sve više postaje ovisna o pomorskim linijama komunikacije putem kojih izvozi većinu gospodarskih proizvoda, a uvozi većinu sirovina i energenata. Raspad Sovjetskoga Saveza, a time i nestanak glavne vojne vanjske prijateljice, doveo je u novim geopolitičkim okolnostima do naglog razvoja kineske ratne mornarice koja polako prerasta iz regionalne u globalnu silu. Glavna će joj zadaća biti zaštita kineskih globalnih gospodarskih i nacionalnih interesa te pomorskih linija komunikacija od životne važnosti za stjecanje statusa svjetske sile.

Ključne riječi: gospodarski rast, pomorske linije komunikacije, kineska ratna mornarica, globalna ratna mornarica, svjetska sila.

UVOD

Kinu se kroz povijest uvijek smatralo kopnenom silom s vrlo malim pomorskim snagama, ali ni ona sama nikada nije imala ambicije da prekomorskom ekspanzijom širi svoj teritorij, za razliku od europskih država. Osim jednog kratkog perioda u svojoj povijesti, Kina je vrlo malo pažnje posvećivala prekomorskoj trgovini i ekspanziji. Bila je izolacionistički orijentirana, a glavni je cilj bio osiguravanje kopnenih granica od takozvanog vanjskog svijeta.

Suvremena kineska ratna mornarica osnovana je tek prije šezdesetak godina s time da je u početku bila obalna mornarica kojoj je glavna zadaća za vrijeme Hladnog rata bila obrana kineske obale, neovisno o tome je li se radilo o američkoj ili o

---

* Danijel Nekić (danijel.nekic@gmail.com) uposlen je u Ministarstvu obrane Republike Hrvatske. Polaznik je poslijediplomskog međusveučilišnog znanstvenog doktorskog studija – smjer Vojno pomorski sustavi na Pomorskom fakultetu u Rijeci. Stajališta iznesena u radu osobni su stavovi autora i nemaju veze s institucijom u kojoj je uposlen.

sovjetskoj prijatnji. Kraj Hladnog rata i raspad Sovjetskoga Saveza uklonio je najveću vojnu prijatnju na kineskim kopnenim granicama što je omogućilo veća ulaganja u kinesku ratnu mornaricu koja u promijenjenim geopolitičkim odnosima postaje sve važniji čimbenik projekcije kineske vojne moći daleko od njenih granica.

S obzirom na tektonske geopolitičke promjene koje su se dogodile raspadom Sovjetskoga Saveza, kineska ratna mornarica je u posljednjih dvadeset godina napravila ogroman kvalitativni i kvantitativni odmak od zastarjele obalne ratne mornarice prema ratnoj mornarici otvorenog mora čije će glavne zadaće biti moguće vojno rješavanje pitanja Tajvana, zaštita kineskih pomorskih linija komunikacije te zaštita kineskih globalnih gospodarskih interesa.

U cilju dostizanja sposobnosti za provedbu budućih zadaća, kineska ratna mornarica provodi modernizaciju u tri faze. U prvoj fazi ima za cilj razviti relativno modernu ratnu mornaricu koja će posjedovati sposobnost djelovanja unutar prvog otočnog lanca koji se proteže od Japana na sjeveru do Tajvana i Filipina na jugu. U drugoj fazi, kineska ratna mornarica planira razviti regionalne pomorske snage koje će posjedovati sposobnost djelovanja na morskom prostranstvu koje se proteže između prvog i drugog otočnog lanca koji uključuje Guam, Indoneziju i Australiju. U trećoj fazi, kineska ratna mornarica do sredine 21. stoljeća planira razviti mornaricu otvorenog mora koja će posjedovati sposobnost djelovanja na globalnoj razini (<http://www.sinodefence.com/default.asp>, učitano 20. rujna 2010.). U skladu s ovim planovima, Kina će se najkasnije do 2015. godine razviti u regionalnu pomorsku silu, a do 2050. godine postat će globalna pomorska sila.

Propast komunizma u Rusiji i slabljenje ideološke sastavnice dovode u kineskom društvu do jačanja kineskog nacionalizma kao novog integrativnog čimbenika. Kineski nacionalisti ne mogu zaboraviti propadanje u zadnjih 150 godina za što krive nepostojanje snažne ratne mornarice koja je bila u mogućnosti zaštititi Kinu od kolonijalnih sila, koje su je upravo zbog svoje pomorske nadmoći uspjele poraziti i dovesti u polukolonijalni status. Na temelju negativnog povijesnog iskustva Kinezi su shvatili da je jedino snažna pomorska moć preduvjet za stjecanje statusa svjetske sile.

Da bi ostvarili taj cilj, kineski pomorski stratezi okrenuli su se provođenju zamisli jednog od najpoznatijih teoretičara pomorske moći, Alfreda Thayera Mahana,¹ koji je u svom epohalnom djelu *Utjecaj pomorske moći na povijest 1660.-1783.*, razvio i dokazao tezu da je pomorska moć bitna za nacionalno uzdizanje, napredak i sigurnost. Nadalje, u svojem djelu dokazuje da je pomorska moć instrument politike za povećanje moći i ugleda nacije te obuhvaća ne samo vojnu snagu, već i mirnodopski promet i brodarenje² kojemu je ratna mornarica sigurnosni oslonac (Gray, C.; Sloan, G., 1999.:39-60).

¹ Alfred Thayer Mahan (1840.–1914.), američki admiral, najznačajniji teoretičar o važnosti pomorske moći te istaknuti povjesničar. Napisao je preko 130 članaka i 20 knjiga. Utjecao je na razvoj pomorske misli i strategije diljem svijeta.

² Kina u praksi već provodi neke od zamisli Alfreda Thayera Mahana te je pored izgradnje snažne ratne mornarice izgradila i četvrtu po veličini trgovačku mornaricu koja će morati ispuniti rastuće kineske potrebe za trgovinom i dobavom resursa.

Kineski pomorski stratezi naglašavaju vezu između trgovine i pomorske moći. Cilj je nadzor strateških prolaza, kao što su Hormuški tjesnac i Malajski prolaz, vitalnih za kinesku prekomorsku trgovinu. Od najveće je važnosti Tajvan jer ako Kina preuzme kontrolu nad njim, steći će izlaz na zapadni Pacifik tj. u područje prvog otočnog lanca koji se proteže od Japana do Indonezije (McCauley, 2009.a),³ što je tek prvi korak u procesu kojim se nastoji zavladatai zapadnim Pacifikom pri čemu će zasigurno doći do sukoba sa SAD-om kojemu to nije u strateškom interesu.

KINESKA PREKOMORSKA OSVAJANJA U POVIJESTI

Početakom 15. stoljeća vladari dinastije Ming opremili su sedam pomorskih ekspedicija, s ciljem širenja kineskog utjecaja u regiji, nametanja carske kontrole nad trgovinom i veličanjem kineske moći u carstvima i državama u području Indijskog oceana. Admiral carske mornarice dinastije Ming, Zheng He, u razdoblju od 1405. do 1433. godine poveo je ukupno sedam ekspedicija s kojima je posjetio Arabiju, Istočnu Afriku, Indiju, Indonezijski arhipelag i Tajland (u to vrijeme Sijam) što je pridonijelo razvoju pomorske trgovine i diplomatskih odnosa. Za vrijeme svojih plovidbi Zheng He se koristio složenom kombinacijom mirotvorstva, trgovine i diplomacije, ali se nije suzdržavao ni od primjene vojne sile.⁴

Iako je u odnosu na europske pomorske ekspanzije, kineska pomorska ekspanzija trajala relativno kratko, ostavila je snažan dojam te se i dan danas, nakon gotovo 600 godina, obilježavaju svetkovine u čast kineske velike armade. Za razliku od europske pomorske ekspanzije, kineska nije imala imperijalističke ambicije niti namjeru pokoriti i kolonizirati druge narode upotrebom vojne sile, već širiti utjecaj kulture putem trgovine te promicanjem njene nadmoći nad ostalima.

U sastavu kineske velike armade plovili su najveći drveni brodovi ikada napravljeni u povijesti, takozvani *baochuana*, koji su bili dugački 120, a široki 50 metara i istisnine od najmanje 2700 tona – deset puta više od zapovjednog broda *Vasca da Game*. Smatra se da je više od 300 lađa plovilo na Zhengovim najvažnijim ekspedicijama do onoga što Kinezi zovu Xi Yang, odnosno Zapadni ocean. Posade tih brodova činilo je gotovo 30 000 mornara i vojnika, stotine carskih dužnosnika, te cijeli niz liječnika, travara, kovača, stolara, krojača, kuhara, trgovaca itd. (Viviano, 2005.: 7).

Ostaje veliko pitanje kako bi se povijest svijeta razvijala da dinastija Ming nije odlučila prestati s pomorskim ekspedicijama tj. zatvaranjem u vlastite granice. Svega nekoliko desetljeća poslije, kinesko zatvaranje iskoristio je europski imperijalizam čime je Zhengova složena kombinacija mirotvorstva, trgovine i diplomacije ustupila mjesto surovij vojnoj sili čije se posljedice osjećaju sve do danas.

³ Vidi više u poglavlju "Kinesko-tajvanski odnosi".

⁴ U Malajskom prolazu je 1407. godine potpuno porazio gusare i osigurao nesmetanu pomorsku trgovinu, dok je na Šri Lanki 1411. godine intervenirao u ratnom sukobu između hinduističkih Tamila sa sjevera i dvije dotad zaraćene singalske budističke kraljevine iz središnjeg i južnog dijela otoka. Tada je potpuno porazio šrilansku vojsku te je ovo bila jedina veća prekomorska kopnena bitka u kojoj je sudjelovala carska mornarica (Viviano, 2005.).

KINA – POMORSKA ILI KOPNENA SILA

Države nisu pomorska ili kopnena sila zbog kulturnih ili povijesnih predispozicija, već zbog trajnih geopolitičkih okolnosti koje teže nagraditi određenu obrambenu strategiju. Poznati pomorski strateg Alfred Thayer Mahan istaknuo je to prije više od jednog stoljeća, smatrajući da su najvažniji čimbenik koji definira državu kao pomorsku silu njeni susjedi. Prema njegovu mišljenju, povijest je pokazala da se države koje imaju samo jednu kontinentalnu "frontu" ne mogu u pomorskom razvoju nadmetati s otočnim državama, pa čak i kad one imaju manje stanovnika i resursa. Drugim riječima, pomorskim silama možemo smatrati one velike sile kojima političke i geografske okolnosti pružaju trajnu sigurnost kopnenih granica i nesmetan pristup moru, dok kopnenim silama možemo smatrati one velike sile koje se suprotstavljaju trajnim i značajnim strategijskim izazovima koji proizlaze iz vanjskih prijetnji (Ross, 2010.:47-48).

Velika Britanija je kroz nekoliko stoljeća bila snažna pomorska sila jer je bila otočna država koju je od kontinentalnih sila dijelio Engleski kanal koji je predstavljao učinkoviti "obrambeni jarak" te je najveći dio napora mogla usmjeriti u razvoj snažne i velike ratne mornarice koja je izborila gotovo apsolutnu prevlast na svjetskim morima i oceanima te omogućila vlastitoj trgovačkoj mornarici pristup u najudaljenije kutke globusa. Krajem 19. stoljeća SAD se razvio u veliku pomorsku silu te se nakon završetka Građanskog rata konsolidirao, proširio na zapadna područja te na svojim južnim i sjevernim granicama imao daleko slabije protivnike zbog čega se mogao orijentirati na razvoj snažne ratne mornarice (Ross, 2010.:48). U jednom kratkom trenutku i Japan je bio snažna pomorska sila s obzirom na to da je imao osigurane pomorske granice te se razvio kao dominantna pomorska sila u zapadnome Pacifiku, ali je istodobna želja da postane i kopnena sila⁵ prouzrokovala njegov poraz u Drugom svjetskom ratu s obzirom na to da nije imao ni materijalnih, a niti ljudskih potencijala da bude i jedno i drugo.

U usporedbi s pomorskim silama, kopnene sile su imale puno više ograničenja u razvoju pomorske sile što se može vrlo jasno vidjeti na primjeru europskih kontinentalnih sila koje su kroz cijelu svoju povijest imale nemirne kopnene granice te su se morale koncentrirati na uspostavu snažnih kopnenih vojski zbog čega nisu imale dovoljno resursa i za razvijanje snažnih ratnih mornarica.

Francuska je sve do sredine 20. stoljeća imala nemirne kopnene granice zbog čega je najveći dio resursa morala ulagati u razvoj snažne kopnene vojske. Njemačka je od 1871. godine bila suočena s vanjskim prijetnjama na dvije strane kopnene granice, s francuskom vojnom prijetnjom na zapadu i s ruskom na istoku (nakon 1917. godine sovjetskom prijetnjom), dok je Rusija bila suočena s vanjskim prijetnjama na kopnenim granicama prema centralnim europskim silama i prema azijskim silama – ista situacija se poslije preslikala i na Sovjetski Savez⁶ (Ross, 2010.).

---

⁵ Japan je prije Drugoga svjetskog rata proširio svoje kontinentalno carstvo duboko u Kinu i duž sovjetske granice na Dalekom istoku.

⁶ Sovjetski Savez je sve do 1970-ih godina razvijao obrambene pomorske snage i do tog

Zbog stvaranja jakih kopnenih vojski i zanemarujući pritom razvoj snažne ratne mornarice, većina navedenih kopnenih sila je izgubila rat nakon što su njihove ratne mornarice doživjele poraz na moru i na taj način uvelike pridonijele gubitku rata.

Kina je kroz cijelu svoju povijest imala trajne vanjske prijetnje, pogotovo na sjevernim granicama, što je dovelo do stvaranja snažne kopnene vojske i utvrđene granice, a malo se posvetilo razvoju pomorske moći. Kao primjer možemo uzeti njihove prekomorske ekspedicije iz 15. stoljeća kad su odlučili da će zbog konstantne mongolske prijetnje na sjevernim granicama sav svoj napor usmjeriti prema razvoju kopnene sile, a zanemariti pomorsku komponentu.⁷ Zbog toga su se povukli u samoizolaciju⁸ koja je trajala sve do 19. stoljeća kad su pod pritiskom zapadnih sila morali otvoriti svoje granice. Za vrijeme Hladnoga rata, Kina je zbog konstantne prijetnje na svojim granicama (Sovjetski Savez, Vijetnam i Indija) svoj najveći napor usmjerila prema zaštiti tih granica, dok je ratna mornarica dobila zadatak obrane obale od mogućih amfibijskih napada. Nakon završetka Hladnoga rata (raspad Sovjetskog Saveza, ublažavanje tenzija s Vijetnamom i Indijom) nestale su najveće vanjske prijetnje kineskim kopnenim granicama te se Kina u skladu s rastućom gospodarskom moći i sve većim globalnim utjecajem okrenula prema razvoju suvremene ratne mornarice koja će moći globalno djelovati. Naime, povijest je pokazala da je snažna ratna mornarica i prevlast na moru preduvjet da bi neka država stekla status svjetske sile.

Iz toga razloga, mnogi kineski nacionalisti smatraju da Kina nikada ne bi doživjela "stoljeće poniženja"⁹ da je imala snažnu ratnu mornaricu te da bi zadržala status svjetske sile, a ne bi bila dovedena u status polukolonije (Ross, 2010.:67).

---

trenutka je mogao parirati američkoj ratnoj mornarici, pogotovo u podmorničkim snagama, no onda je krenuo razvijati ratnu mornaricu otvorenog mora s velikim površinskim jedinicama. Istodobno je zbog loših odnosa započeo s jačanjem oružanih snaga duž kineske granice, što je nakon desetak godina dovelo najprije do financijskog sloma, a naposljetku i do raspada Sovjetskog Saveza.

- ⁷ Kina je također u 16. stoljeću doživljavala konstantne napade japanskih pirata na svoju obalu, ali im se suprotstavljala defenzivnom obranom na obali, zanemarujući proaktivnu ofenzivnu obranu na moru.
- ⁸ Osim konstantnih vanjskih prijetnji na kopnenim granicama, postoji još nekoliko razloga zašto je Kina zanemarila pomorsku komponentu i okrenula se samoizolaciji, a jedan od njih je i taj što su na kineskom dvoru prevladali dvorjani koji su se protivili skupim pomorskim ekspedicijama i zalagali se za izolacionizam.
- ⁹ Sjećanje na "stoljeće poniženja" (1842.-1949.) u kojem su Rusija, SAD, Japan i europske sile prisiljavale slabu Kinu na teritorijalne ustupke, beskrupulozne koncesije i podjelu kineskog teritorija na interesne sfere, još uvijek je duboko ukorijenjeno u nacionalnoj svijesti kineskih građana.

KINESKA RATNA MORNARICA

Razvoj kineske ratne mornarice u novijoj povijesti

Kineska ratna mornarica je osnovana 1949. godine te je u pedesetim i šezdesetim godinama 20. stoljeća pretežno bila fokusirana na obranu kineske obale od mogućeg amfibijskog napada, u početku od američkog, a poslije od sovjetskog napada nakon pogoršanja odnosa sa SSSR-om.

Mornaričke nabave su dolazile isključivo iz Sovjetskog Saveza,¹⁰ a i obrambena taktika je velikim dijelom bila bazirana na sovjetskom modelu. Tijekom tih godina, kineska ratna mornarica pretežno se sastojala od velikog broja jeftinih i potrošnih raketnih čamaca, torpednih čamaca, ophodnih brodova, dizel podmornica i klasičnih bombardera koji su se mogli koristiti u masovnim napadima na amfibijske snage i njihovu mornaričku pratnju. Nekoliko razarača koji su nabavljeni tih godina bili su bazirani na sovjetskom dizajnu (Kaplan, 1999.).

Tijekom sedamdesetih godina prošloga stoljeća došlo je do značajnog ulaganja u ratnu mornaricu, što je dovelo do toga da se značajno povećao broj dizel podmornica i raketnih čamaca koji su na sebi nosili protubrodске rakete. Tih je godina kineska ratna mornarica započela s razvojem nuklearnih napadnih i balističkih podmornica.

U osamdesetim godinama dvadesetog stoljeća razvili su se u regionalnu pomorsku silu, ali s ograničenom mogućnošću djelovanja daleko od svojih obala te su, iako u manjem obujmu, zadržali stupanj izgradnje brodova iz sedamdesetih godina.¹¹

S usvajanjem doktrine "izvanobalne obrane" 1985. godine te istodobno s naglim razvojem kineskog gospodarstva i s usvajanjem novih tehnologija, kineska ratna mornarica započela je proces modernizacije i projekciju moći prema otvorenom moru.

Razvoj strategijskog koncepta kineske ratne mornarice – od obalne obrane prema izvanobalnoj obrani

Od samog svog osnutka 1949. godine pa sve do sredine 1980-ih, glavni strategijski koncept kineske ratne mornarice bila je "obalna obrana". Ovaj strategijski koncept je od kineske ratne mornarice zahtijevao obranu kineske obale od napada sovjetske Pacifičke flote koja bi djelovala kao potpora mogućoj sovjetskoj kopненоj invaziji Kine iz smjera sjevera. U Pekingu su do 1985. godine zaključili da više ne postoji opasnost od moguće sovjetske kopnene invazije te su iste godine napustili koncept "obalne obrane" te usvojili novi, "izvanobalna obrana", s kojim se strategijska orijentacija kineske ratne mornarice usmjerava prema otvorenom moru (*China Navy*, 2007.).

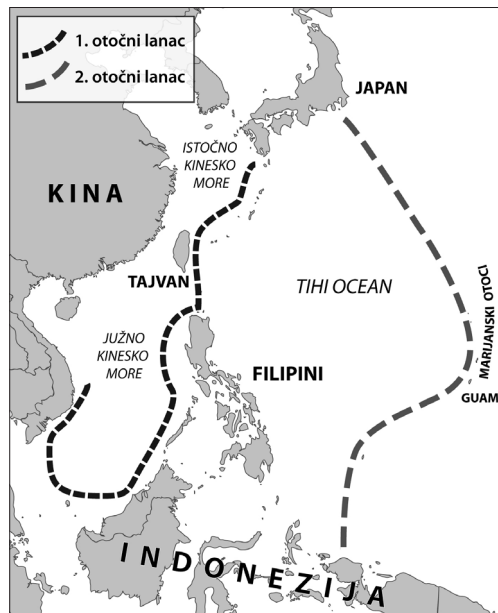
---

¹⁰ Kina je 1960. godine prekinula sve odnose sa Sovjetskim Savezom te se od te godine oslanjala samo na vlastitu vojnu industriju.

¹¹ Međutim, početkom 1980-ih godina svi kineski ratni brodovi su mali zastarjeli dizajn, kao da su građeni potkraj pedesetih i početkom šezdesetih godina te su im borbene mogućnosti bile otprilike slične sovjetskim brodovima iz toga vremena, čija su kopija ili inačica bili (Janjić, 2002.: 66).

Promjena strategijskog koncepta imala je za posljedicu to da se kineska ratna mornarica više nije pripremala za pomorske operacije blizu kineskih obala već ih je započela poduzimati na otvorenom moru. Prihvaćanje strategijskog koncepta "izvanobalna obrana" poklopilo se s promjenom kineskih prioriteta u kojima se glavni naglasak stavlja na važnost oceanskih resursa za budući kineski razvitak. Kad se krajem 1970-ih i početkom 1980-ih prvi put formulirao pojam "izvanobalna obrana", smatralo se da će kineska ratna mornarica djelovati u području između "dva otočna lanca" (slika 1.) ili unutar 200 nautičkih milja ekskluzivne ekonomske zone (EEZ).¹²

Prvi otočni lanac uobičajeno se opisuje kao linija koja prolazi kroz Kurilsko otočje, Japan, otočje Ryukyu, Tajvan, Filipine i Indoneziju. Drugi otočni lanac se proteže od sjeverno-južne linije od Kurilskog otočja kroz Japan, otočje Bonin, Marijanske otoke, Karolinske otoke i Indoneziju (*China Navy*, 2007.:26).

Slika 1. Pomorsko područje koje obuhvaća područje prvog i drugog otočnog lanca (Prilagođeno prema izvoru. Izvor: <http://www.economist.com/node/13527838>, učitano 17. kolovoza 2010.)

¹² Prije 1980-ih godina, kineska ratna mornarica je pod pojmom "izvanobalno" smatrala područje od 200 nautičkih milja od kineskih obala. Prema smjernicama Deng Xiaopinga u 1980-im godinama, pojam "izvanobalno" je uključivao Žuto more, Istočno kinesko more, Južno kinesko more, otočje Spratly, morsko područje unutar i izvan Tajvana i otočja Ryukyu te morsko područje u sjevernom Pacifiku. Jiang Zemin je 1997. godine dao smjernice kineskoj ratnoj mornarici u kojima se ona mora fokusirati na podizanje njenih sveobuhvatnih izvanobalnih borbenih kapaciteta unutar prvog otočnog lanca, gdje mora posjedovati mogućnost nuklearnog i konvencionalnog odvratanja te mora postupno razvijati borbene kapacitete za obranu daleko na oceanu. Prema časnicima kineske ratne mornarice te na osnovu nekih tekstova u službenim publikacijama kineske ratne mornarice, "izvanobalna obrana" bi trebala obuhvaćati "toliko daleko od kineskih obala dokle kapaciteti kineske ratne mornarice mogu osigurati odgovarajuću podršku i sigurnost njenim pomorskim snagama" (*China Navy*, 2007.: 26).

Struktura kineske ratne mornarice

Kineska ratna mornarica broji oko 255 000 ljudi, od čega se 12 000 nalazi u sklopu mornaričkog pješaštva, 25 000 u sklopu mornaričkog zrakoplovstva te 25 000 u sklopu snaga za obalnu obranu (<http://www.sinodefence.com/default.asp>, učitano 20. rujna 2010.). Kineska ratna mornarica sastoji se od tri glavne flote, mornaričkog zrakoplovstva i mornaričkog pješaštva. Flote su strateški locirane na sjeveru u gradu Qindao, na istoku u gradu Ningbo i na jugu u gradu Zhanjiang – ovakav raspored omogućuje kineskoj ratnoj mornarici izravni pristup Žutom moru, Tajvanskom prolazu i Južnom kineskom moru. Svaka flota se sastoji od niza velikih i manjih mornaričkih baza, mornaričkog zrakoplovstva¹³ i regija obalne obrane.¹⁴ Južna flota također još uključuje i mornaričko pješaštvo¹⁵ s pripadajućim amfibijskim plovilima (Kaplan, 1999.).

Kineska ratna mornarica je opremljena kako s podmornicama na nuklearni pogon, tako i s podmornicama na konvencionalni pogon, koje su organizirane u podmorničke baze ili podmorničke flotile.¹⁶ Površinske snage kineske ratne mornarice primarno se sastoje od razarača, fregata, raketnih čamaca, minolovaca, amfibijskih brodova i pomoćnih brodova. One su organizirane u flotile razarača, brzih čamaca, amfibijskih brodova i borbenih pomoćnih brodova te u garnizonska pomorska zapovjedništva (*China's National Defense*, 2008.:7).

U sastavu Sjeverne flote nalazi se 5 nuklearnih napadnih podmornica, 3 nuklearne podmornice s balističkim projektilima, 22 dizel napadne podmornice, 15 razarača, 9 fregata, 2 amfibijska broda, 7 desantnih brodova srednje veličine i 15 raketnih ophodnih brodova. U sastavu Istočne i Južne flote nalazi se jedna nuklearna napadna podmornica, 32 dizel napadne podmornice, 11 razarača, 41 fregata, 25 amfibijskih brodova, 32 desantna broda srednje veličine i 65 raketnih ophodnih brodova (*ANNUAL REPORT*, 2010.:65).

¹³ Mornaričko zrakoplovstvo je organizirano u zrakoplovne divizije te broji nekoliko stotina lovaca, lovaca-bombardera, bombardera, izviđačkih zrakoplova, ophodnih zrakoplova i helikoptera. Glavne zadaće mornaričkog zrakoplovstva obuhvaćaju zaštitu brodova na moru, ophodnje nad morem, protupodmorničku borbu, presretanje suparničkih zrakoplova u zraku te cijeli niz drugih zadaća.

¹⁴ Obalne obrambene snage su organizirane u obalne raketne pukovnije i protuzrakoplovne topničke pukovnije te se sastoje od protubrodskih raketa instaliranih na mobilnim obalnim lanserima, protuzrakoplovnih topova i snaga obalnih topničkih bitnica (*China's National Defense*, 2008.: 7). One čine istureni dio kineske obrane od amfibijskog i zračnog napada te su imale važnu ulogu za vrijeme Hladnoga rata kada im je glavna zadaća bila obrana od amfibijskog napada na kineske obale, kako od strane SSSR-a tako i od strane SAD-a. Iako nakon Hladnoga rata više nemaju tako važnu ulogu, one još uvijek imaju važnu ulogu u bilo kakvom budućem sukobu u kojemu bi imale zadatak zaštititi vitalnu infrastrukturu kineske ratne mornarice od bilo kakvih pokušaja sabotaze i napada s mora i zraka.

¹⁵ Marinski korpus je podijeljen na dvije mornaričke brigade te su kineski marinci dio ukupnih kineskih snaga za brzo djelovanje kojima je glavna misija djelovati kao udarna snaga bilo koje amfibijske operacije.

¹⁶ Kineska podmorničarska flota se danas smatra najsuvremenijim i najmoćnijim dijelom kineske ratne mornarice te predstavlja snažno konvencionalno i strateško sredstvo odvratanja, neovisno da li se radi o ratu ili o miru.

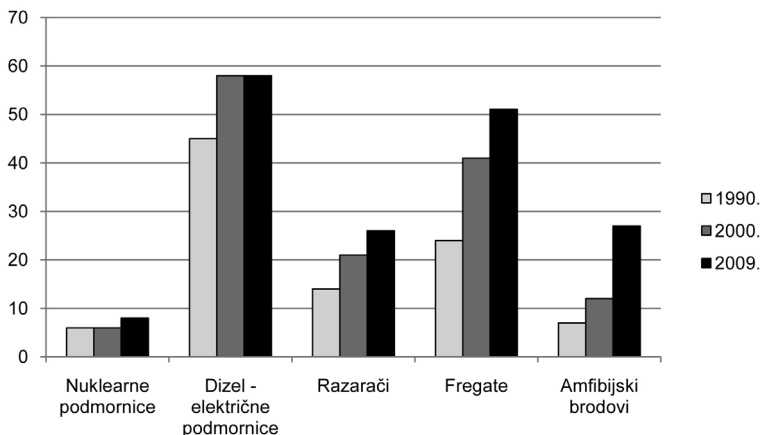
Modernizacija kineske ratne mornarice

Početak modernizacije kineske ratne mornarice započeo je krajem 1980-ih godina, dok je ubrzan i pojačan nakon 1996. godine kada je SAD poslao dva nosača zrakoplova u vode oko Tajvana kao odgovor na kineska raketna testiranja i pomorske vježbe u blizini Tajvana. Modernizacija kineskih oružanih snaga, uključujući i mornaričke snage, osim pitanja Tajvana generirana je i zbog postizanja dodatnih ciljeva, a to su (O'Rourke, 2010.:5):

- potvrda ili obrana kineskih pomorskih teritorijalnih prava, uključujući i njena prava na većinu Južnog kineskog mora,
- jačanje kineskih pogleda da ima pravo regulirati strane vojne aktivnosti unutar svojih 200 nautičkih milja široke pomorske ekskluzivne ekonomske zone (EEZ),
- zaštita kineskih pomorskih linija komunikacije, uključujući i one koje prolaze kroz Indijski ocean prema Perzijskom zaljevu, putem kojih prolazi veliki dio kineskih potreba za energijom,
- istiskivanje američkog utjecaja s Tihog oceana,
- potvrda kineskog statusa svjetske sile.

U zadnjih dvadeset godina kineska je ratna mornarica započela s uvođenjem u službu sve modernijih i sve većih ratnih brodova, s naglaskom na podmorničke snage koje su danas jedne od najvećih u svijetu s daljnjom tendencijom rasta (grafički prikaz 1.).

Grafički prikaz 1. Modernizacija kineske ratne mornarice¹⁷

Izvor: izradio autor prema <http://www.sinodefence.com/navy/vessel.asp>, učitano 20. rujna 2010., i ANNUAL REPORT, 2010:64.

¹⁷ Kineska ratna mornarica se kvantitativno i kvalitativno povećala od početka 1990-ih godina. Grafički prikaz se odnosi samo na najveće površinske jedinice i podmorničke snage.

U brojčanom se smislu kineska ratna mornarica čak i smanjila,¹⁸ ali je napravila veliki kvalitativni skok što joj je omogućilo da provodi puno složenije pomorske operacije daleko od svojih obala.¹⁹

Trenutno se u kineskoj ratnoj mornarici provodi cijeli niz projekata modernizacije koji će dodatno povećati njenu sposobnost djelovanja daleko od kineskih obala, a koji uključuju (*ANNUAL REPORT*, 2010.:2-3):

- uvođenje u uporabu novog strateškog oružja i naoružanja kineske ratne mornarice koje će promijeniti stratešku ravnotežu na bojnopolju - protubrodске balističke rakete DF-21 ASBM,²⁰ specijalno projektirane za uništavanje američkih nosača zrakoplova i njegovih zaštitnih brodova. Ova protubrodска balistička raketa s dometom od najmanje 2000 kilometara pokriva područje drugoga otočnog lanca te će uz pomoć mreže satelita, radara i bespilotnih letjelica biti sposobna pronaći, odabrati, pratiti i pogoditi američke ratne brodove. Upotreba složenog sustava za navođenje, veliki domet, mali radarski odraz i manevarbilnost čine njen let nepredvidljivim što otežava detektiranje te se ova protubrodска raketa smatra najvećom prijetnjom s kojom se ikad susrela američka ratna mornarica.
- aktivni program izgradnje nosača zrakoplova. Završetak gradnje prvog kineskog nosača zrakoplova očekuje se do kraja 2011. godine s projekcijom izgradnje nekoliko njih do 2020. godine.
- nastavak proizvodnje najnovijih nuklearnih podmornica s balističkim raketama klase JIN (Type 094). Planira se uvođenje u službu do pet novih nuklearnih podmornica s balističkim raketama. U posljednje je vrijeme kineska ratna mornarica u službu uvela dvije nove nuklearne napadne podmornice klase SHANG (Type 093) i jednu nuklearnu podmornicu s balističkim raketama klase JIN te planira u sljedećim godinama u službu uvesti do pet naprednih nuklearnih napadnih podmornica.
- uvođenje u službu kineske ratne mornarice 13 novih dizel-električnih napadnih podmornica klase SONG (Type 039) i dvije dizel-električne napadne podmornice klase YUAN s tendencijom izgradnje dodatnih 15 koje bi mogle biti opremljene sustavom neovisne zračne propulzije (AIP).
- uvođenje u službu nekoliko površinskih brodova domaće proizvodnje. Oni uključuju dva razarača klase LUYANG II (Type 052C), dva razarača klase LUZHOU (Type 051C) i četiri (uskoro će ih biti šest) raketne fregate klase JIANGKAI II (Type 054A). Svi ovi brodovi naoružani su suvremenim protuzrakoplovnim raketnim sustavima što pokazuje snažnu kinesku determiniranost povećanjem protuzrakoplovnih kapaciteta ratne mornarice – kroz povijest slabu točku kineske ratne mornarice.

---

¹⁸ Smanjio se broj manjih površinskih plovih jedinica, dok se istodobno povećao broj velikih površinskih jedinica.

¹⁹ Kina je u prosincu 2008. godine poslala prvu skupinu ratnih brodova u sklopu potpore međunarodnoj zajednici u borbi protiv somalijskih pirata.

²⁰ Raketa DF-21 je varijanta balističke rakete srednjeg dometa CSS-5.

- nastavak izgradnje novih raketnih ophodnih brodova klase HOUBEI (Type 022) u obliku katamarana. Do sada je izgrađeno preko 60 takvih brodova te svi mogu nositi do osam protubrodskih raketa.²¹
- uvođenje u službu velikog amfibijsko-jurišnog broda YUZHAO (Type 071) s tendencijom izgradnje ukupno šest jedinica, a planira se izgradnja još većih amfibijsko-jurišnih brodova.

Odnos snaga ratnih mornarica na području Azije

Nakon završetka Hladnoga rata na Dalekom istoku nestala je prijetnja moćne sovjetske vojske, što je omogućilo Kini da velik dio svojih gospodarskih i vojnih resursa prebaci u izgradnju moćne ratne mornarice. Za vrijeme Hladnoga rata SAD je državama saveznicama pružao svojevrsnu zaštitu pred sovjetskom vojskom, uključujući i ratnu mornaricu. Međutim, u novim geopolitičkim odnosima došlo je do konstantnog smanjenja veličine američke ratne mornarice što je dovelo do toga da su se saveznici SAD-a na Dalekom istoku morali okrenuti vlastitoj izgradnji suvremenih ratnih brodova kako bi mogli vojno parirati sve moćnijoj kineskoj ratnoj mornarici koja je započela ubrzani proces modernizacije nakon otklanjanja sovjetske kopnene prijetnje i stabiliziranja svojih kopnenih granica. Istodobno, s naglim razvojem kineske ratne mornarice došlo je i do razvoja ratnih mornarica i u ostalim državama Dalekog istoka, uključujući i države koje gravitiraju prema Indijskom oceanu. Ova utrka u naoružavanju na širem području Dalekog istoka dovodi do stvaranja nestabilnog okružja u kojemu bi i najmanji incident mogao biti povodom za izazivanje sukoba na moru. Tablica 1. prikazuje trenutni odnos snaga na moru između najvažnijih aktera u Aziji.

Tablica 1. Odnos pomorskih snaga u Aziji²²

	Kina	Japan	Južna Koreja	Tajvan	SAD	Indija	Indonezija	Sjeverna Koreja	Vijetnam
Nuklearne podmornice	8	-	-	-	71	1	-	-	-
Dizel električne podmornice	58	16	14	4	-	14	2	4	6
Nosači zrakoplova	-	-	-	-	11	1	-	-	-
Krstarice	-	-	-	-	22	-	-	-	-
Razarači	26	13	11	4	57	8	-	-	-

²¹ Sposobnost raketnih ophodnih brodova klase HOUBEI da patroliraju obalnim i litoralnim vodama te mogućnost reagiranja po kratkom postupku, omogućili su kineskoj ratnoj mornarici da se s većim plovnim jedinicama orijentira na "izvanobalnu obranu" i prekomorske misije, a da pritom ne ostavlja sigurnosnu prazninu duž kineske obale.

²² Grafički prikaz se odnosi samo na najveće površinske jedinice i podmorničke snage.

	Kina	Japan	Južna Koreja	Tajvan	SAD	Indija	Indonezija	Sjeverna Koreja	Vijetnam
Fregate	51	34	9	22	29	12	6	2	2
Korvete	-	-	28	-	-	24	23	6	5
Amfibijski brodovi	27	5	5	3	33	6	-	-	-

Izvor: izradio autor prema <http://www.sinodefence.com/navy/vessel.asp>; <http://www.globalsecurity.org/military/world/japan/ship.htm>; <http://www.globalsecurity.org/military/world/rok/ship.htm>; <http://www.globalsecurity.org/military/world/taiwan/navy.htm>; http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_current_ships_of_the_United_States_Navy http://en.wikipedia.org/wiki/Ships_of_the_Indian_Navy; http://en.wikipedia.org/wiki/Current_Indonesian_Navy_ships; http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_active_North_Korean_ships; http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnam_People%27s_Navy. (svi linkovi učitani 20. rujna 2010.).

KINESKA KRIZNA ŽARIŠTA NA MORU

Kinesko – tajvanski odnosi

Tajvan je otok koji se nalazi nekih 70-120 nautičkih milja od kineske obale te kroz to područje prolaze pomorske linije komunikacije iz Istočnog kineskog mora u Južno kinesko more, iz sjeveroistočne Azije u jugoistočnu Aziju i iz zapadnoga Pacifika prema Bliskom istoku, Europi i Aziji. Kineski pomorski stratezi smatraju da bi eventualni ostanak Tajvana izvan kineske sfere utjecaja imao za posljedicu gubitak potrebne dubine prirodnog pomorskog sustava, čime jasno daju do znanja da kineska ratna mornarica smatra Tajvan jednim od najbitnijih elemenata u pomorskoj obrani Kine. U slučaju sukoba neprijateljski nastrojen Tajvan može u velikoj mjeri ograničiti kineski pristup zapadnome Pacifiku te može poslužiti kao baza za napade protiv ciljeva na kineskom kopnu (Clark, 2010.).

Tajvan i dalje služi kao jedan od glavnih razloga razvoja ofenzivnih kapaciteta kineske ratne mornarice. Ona je već sposobna uvesti i održati pomorsku blokadu protiv Tajvana, sprečavajući vojnu intervenciju SAD-a i njegovih saveznika te je u velikoj mjeri poboljšala svoje kapacitete za efikasno suprotstavljanje američkim mornaričkim formacijama u zapadnome Pacifiku s ciljem odgađanja ili sprečavanja njihovog brzog i efikasnog dolaska u područje operacija oko Tajvana. Kineska sposobnost djelovanja da provode operacije kontrole na moru daleko od svojih obala postat će realnost kada protubrodski balistički projektil DF-21 ASBM uđe u uporabu te se pokaže efikasnim, od čega mnogi analitičari strahuju, te kada kineske podmornice povećaju svoju autonomiju na moru. Takve operacije već su postale vidljive na udaljenostima od oko 400 nautičkih milja od južne i istočne kineske obale s tendencijom proširenja na više od 1000 nautičkih milja ako se ovakav trend nastavi (Cooper, 2009.:4).

Nekoliko je razloga zašto je Tajvan geostrateški značajan za Kinu:

- Tajvan je kritični faktor u strateškim odnosima između SAD-a i Kine,
- Zauzimanje Tajvana uvelike bi povećalo geopolitički utjecaj Kine,
- U slučaju rata između SAD-a i Kine, Tajvan može poslužiti kao nepotopivi nosač zrakoplova i kao odskočna daska za sve operacije usmjerene prema kineskoj obali,
- Kontrola nad Tajvanom omogućava kontrolu pomorskih linija komunikacije iz Indijskog oceana prema Dalekom istoku.

Iako Kina želi mirno ujedinjenje s Tajvanom, nikada se nije odrekla mogućnosti uporabe sile da ga vrati pod svoje okrilje. U prošlosti je bilo nekoliko kriza²³ odnosno situacija koje su mogle eskalirati u sukob između Kine i Tajvana, ali se kineska strana uvijek morala povući zbog američke vojne intervencije. Međutim, nestankom Sovjetskog Saveza i slabljenjem američke vojne moći, pogotovo ratne mornarice, Kina se mogla posvetiti modernizaciji i jačanju vojnih snaga, pogotovo ratne mornarice, kojima je jedna od najvažnijih zadaća vraćanje Tajvana pod kinesku kontrolu.

Postoji nekoliko razloga zbog kojih bi Kina bila spremna poduzeti vojnu intervenciju protiv Tajvana, a to su (*ANNUAL REPORT*, 2010.:50-51):

- Proglašenje neovisnosti Tajvana, uključujući i same naznake o takvoj namjeri,
- Unutarnji nemiri na Tajvanu,
- Nabava nuklearnog oružja od strane Tajvana,
- Strano miješanje u unutarnje stvari Tajvana,
- Stacioniranje stranih snaga na tlu Tajvana.

U tom slučaju Kina ima nekoliko vojnih opcija na raspolaganju, a one uključuju:

- Pomorsku blokadu Tajvana,
- Ograničenu uporabu snaga (ograničeni kinetički napadi u kombinaciji s političkim i ekonomskim mjerama),
- Zračni i raketni napad,
- Amfibijski napad (trenutačno malo vjerojatan scenarij).

---

²³ U posljednjih pedesetak godina bilo je nekoliko kriza u kojima je moglo doći do sukoba između Kine i SAD-a oko Tajvana. Prve dvije krize dogodile su se tijekom 1950-ih godina (1954.-1955., 1958.), neposredno nakon Korejskog rata i u vrijeme kada su odnosi između Kine i SSSR-a bili u uzlaznoj putanji. Posljednja kriza dogodila se 1996. godine neposredno nakon završetka Hladnoga rata i raspada Sovjetskog Saveza. U svim ovim krizama Kina je podcijenila odlučnost SAD-a da vojno intervenira na strani Tajvana, što pokazuje njegovu geopolitičku važnost za SAD. Naime, moguća reintegracija Tajvana vojnim putem u sastav Kine bila bi katastrofalna za američku poziciju u azijsko-pacifičkom području te iz tog razloga SAD jednostavno ne može dopustiti vojnu pasivnost u slučaju da se Tajvan sam ne može obraniti.

Kineski granični sporovi na moru

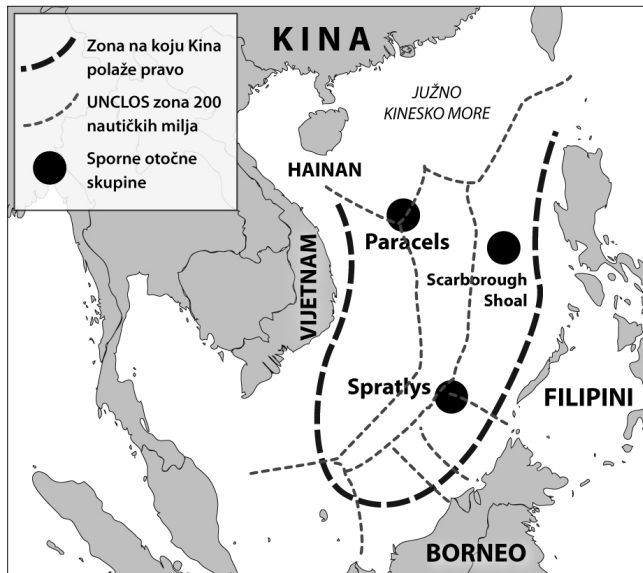
Kinesko stabiliziranje kopnenih granica i nestanak vanjske prijetnje u obliku Sovjetskog Saveza te njeno okretanje prema rješavanju neriješenih graničnih pitanja na moru, dovelo je do jačanja tenzija u morskim područjima na koja pravo polaže više država na Dalekom istoku uključujući i Kinu. Ove tenzije na moru traju već više desetljeća, ali je tek naglim razvojem kineske ratne mornarice te njenom sve većom prisutnošću na ovim područjima došlo do zaoštavanja odnosa između Kine i ostalih država u regiji. Naime, sporna morska područja imaju veliku gospodarsku vrijednost jer sadržavaju velike količine plina i nafte, a i u pogledu ribarstva su vrlo značajna. Međutim, još je važnije da kroz ova područja prolaze pomorski putovi od vitalne energetske i gospodarske važnosti za sve države Dalekog istoka.

Istočno kinesko more zauzima površinu od oko 750 000 km² i sadržava potencijalno velike zalihe nafte i plina. Japan zahtijeva da se od svake države u Istočnom kineskom moru povuče linija koja bi na jednake dijelove podijelila ekskluzivnu ekonomsku zonu (EEZ), dok Kina svojata područje koje doseže sve do japanskih obalnih voda (*ANNUAL REPORT*, 2010.:17).

Isto tako, u ovom području Japan i Kina imaju i dalje neriješene odnose oko otočja Ryukyu. Sa sve većim utjecajem Kine, kako na regionalnoj tako i globalnoj razini, odnosi između Japana i Kine postaju sve nestabilniji.

Južno kinesko more – 1 700 000 km² premreženih stotinama otoka, grebena, pličina, stijena – igra važnu ulogu što se tiče sigurnosti sjeveroistočne i jugoistočne Azije. Naime, sjeveroistočna Azija (Japan, Tajvan i Južna Koreja) jako ovisi o pomorskim linijama komunikacije koje prolaze kroz Južno kinesko more jer preko njih zadovoljavaju 80 posto svojih potreba za naftom i ostalim sirovinama (*ANNUAL REPORT*, 2010.:17). U Južnom kineskom moru Kina polaže pravo nad otočnim grupama Spratly i Paracel što izaziva žestoki otpor susjednih država. U sukobu oko nadzora nad otočnom skupinom Spratly u Južnom kineskom moru, izravno su osim Kine uključeni: Vijetnam, Filipini, Malezija i Bruneji, a posredno i vodeće sile međunarodne zajednice. Za službeni Peking, sporno područje pripada kineskim teritorijalnim vodama. Takav stav osporavaju susjedne, prije spomenute zemlje, koje drže da pojedini otoci pripadaju njima. Kineski suverenitet nad otocima osporavaju i vodeće zemlje međunarodne zajednice na čelu s SAD-om. One smatraju da se sporno područje nalazi u međunarodnim vodama. Kako bi potkrijepila svoju nakanu u ostvarivanju potpunog suvereniteta nad otočjem Paracel i Spratly, Kina se 1974. i 1988. godine dva puta ozbiljno sukobila s Vijetnamom (Jae-Hyung, 2002.).

Problem razgraničenja u Južnom kineskom moru (slika 2.) ostat će sporno pitanje i u godinama koje dolaze, ali ubrzani razvoj kineske ratne mornarice već sada ima veliki utjecaj na ostvarivanje kineskih interesa diljem Južnog kineskog mora, jer susjedne države koje također polažu pravo na njega jednostavno nemaju ni resursa ni snage da se suprotstave kineskoj pomorskoj moći.

Slika 2. Kineske pretenzije na Južno kinesko more (Prilagođeno prema izvoru. Izvor: Lai, 2009.:3)

KINESKE POMORSKE OPERACIJE DALEKO OD MATIČNIH VODA

U posljednjih nekoliko godina kineski ratni brodovi sve češće sudjeluju u pomorskim operacijama i vježbama daleko od kineskih matičnih voda. U studenome 2004. godine kineska je nuklearna podmornica klase Han detektirana u japanskim teritorijalnim vodama u blizini Okinawe, a prije toga djelovala je u blizini Guama, daleko u zapadnome Pacifiku (O'Rourke, 2010.:29-30). Svega dvije godine poslije, 2006. godine, kineska podmornica klase Song opremljena s neovisnom zračnom propulzijom izronila je unutar zaštićenog područja američkog nosača zrakoplova USS Kitty Hawk, a da je s američkih ratnih brodova nisu detektirali sve dok nije izronila te na taj način pokazala svu ranjivost američkih ratnih brodova u odnosu na suvremene kineske dizel-električne podmornice.²⁴ U prosincu 2008. godine Kina je u cilju pokazivanja svoje narastajuće pomorske moći poslala dva razarača i pomoćni brod u antipiratsku operaciju u Somaliji²⁵ s glavnom zadaćom zaštite trgovačkih brodova

²⁴ Koliko je američka ratna mornarica svjesna opasnosti od suvremenih dizel podmornica govori i podatak da su 2005. godine unajmili švedsku podmornicu klase Gotland koja je "glumila" neprijatelja. Naime, sve je veći broj država na svijetu koje u uporabu uvode suvremene dizel podmornice koje su toliko tehnološki napredne da su u velikoj mjeri smanjile prednost nuklearnih u odnosu na klasične dizel podmornice.

²⁵ Ovo je treći put u šest stoljeća da je Kina poslala svoje ratne brodove u Indijski ocean. Prvi put to je bilo početkom 15. stoljeća kad je admiral carske mornarice dinastije Ming, Zheng He, u razdoblju od 1405. do 1433. godine poveo ukupno sedam ekspedicija s kojima je posjetio Arabiju, Istočnu Afriku, Indiju, Indonezijski arhipelag i Tajland (u to vrijeme Sijam).

od napada somalijskih pirata. U travnju 2010. godine grupa od 10 kineskih ratnih brodova²⁶ prošla je kroz japanski tjesnac Miyako²⁷ na putu prema zapadnome Pacifiku s ciljem provođenja protupodmorničkih vježbi (O' Rourke, 2010.:31). To je izazvalo veliku zabrinutost u Japanu jer Kina nikada prije nije ovako jasno prezentirala svoju pomorsku moć u blizini japanskih teritorijalnih voda.

Sudjelovanjem u Somaliji u sklopu antipiratskih operacija²⁸ te provođenje pomorskih vježbi iza prvog otočnog lanca, kineska je ratna mornarica pokazala da posjeduje sposobnost djelovanja daleko od svojih obala. Kineska ratna mornarica je provođenjem antipiratskih operacija u Indijskom oceanu pokazala odlučnost u zaštiti kineskih pomorskih linija komunikacije te stekla neophodno iskustvo u provođenju operacija na velikim udaljenostima. Izvođenje pomorskih vježbi iza prvog otočnog lanca izazvalo je veliku zabrinutost među njenim dalekoistočnim susjedima, a naročito kod Japana, što će zasigurno rezultirati pojačanim ulaganjem u pomorske efektivne diljem Dalekog istoka te jačim savezništvom sa SAD-om.

KINESKE UPORIŠNE TOČKE UZDUŽ POMORSKIH LINIJA KOMUNIKACIJE

Nakon što je 1993. godine Kina postala uvoznik,²⁹ a prestala biti izvoznik³⁰ nafte, javila se potreba za učinkovitom zaštitom pomorskih energetskih linija koje bi mogle biti prekinute od strane američke ratne mornarice i njenih saveznika u slučaju eventualnog sukoba oko Tajvana (Eland, 2006.:14). S ciljem sprečavanja takvog scenarija Kina je odlučila u savezničkim državama, koje se nalaze uzduž pomorskih linija komunikacije koje povezuju Kinu s njenim ključnim dobavljačima energije, uspostaviti uporišne točke ili tzv. "bisere". Više ovih uporišnih točaka tj. "bisera" čine "ogrlicu od bisera" čime se jasno pokazuje sve veći kineski geopolitički utjecaj na području Indijskog oceana i Jugoistočne Azije. Ova "biserna ogrlica" proteže se

---

Drugi put dogodilo se 2002. godine, kad je kineska ratna mornarica poslala dva ratna broda na put oko svijeta. Isto tako, kineski ratni brodovi koji sudjeluju u antipiratskoj operaciji u Somaliji po prvi su put u povijesti uplovili u Perzijski zaljev i u Mediteransko more.

²⁶ U grupi su se nalazila dva suvremena razarača klase Sovremenny, tri fregate i dvije dizel podmornice klase Kilo.

²⁷ Nalazi se svega 140 km južno od Okinawe.

²⁸ Kineska ratna mornarica još uvijek sudjeluje u antipiratskim operacijama protiv somalijskih pirata. Do sada je ukupno poslala sedam flotila – svaka se sastoji od dva razarača ili fregate i opskrbnog broda.

²⁹ Do 2020. godine Kina će uvoziti do 80% svojih potreba za naftom i plinom, od čega će većina dolaziti iz zemalja oko Perzijskog zaljeva. Iako je Kina posljednjih godina napravila značajan napredak u osiguravanju alternativnih izvora nabave nafte i plina iz srednje Azije, putem novoizgrađenih naftovoda i plinovoda s daljnjom tendencijom povećanja njihovog kapaciteta, svejedno će u nadolazećim godinama većinu svojih potreba dobavljati morem.

³⁰ Kina je 1985. godine bila najveći izvoznik nafte na Dalekom istoku.

od obala Kine kroz priobalno područje Južnog kineskog Mora, Malajskog prolaza, kroz Indijski ocean i u priobalno more Arapskog mora i Perzijskog zaljev (Pehrson, 2006.:3). Svaki od ovih "bisera" u "bisernoj ogrlici" veza je između kineskog geopolitičkog utjecaja ili vojne prisutnosti. Iako se u razvoju ovih uporišnih točaka ne mogu pronaći dokazi o neakvim imperijalnim ili neokolonijalnim ambicijama, može se zaključiti da je jedan od glavnih motiva za njihov razvoj, osim već spomenute zaštite pomorskih linija komunikacije, strateško okruživanje Indije te slabljenje njenog utjecaja na području Indijskog oceana. Najvažniji "biseri" u "bisernoj ogrlici" obuhvaćaju (Pehrson, 2006.:3-4, O'Rourke.:31, Kumar, 2009.), (slika 3.):

1. izgradnju velike podzemne podmorničke baze na otoku Hainan³¹ (1200 nautičkih milja od strateški važnog Malajskog prolaza);
2. nadogradnju zrakoplovne piste na otoku Woody u otočju Paracel koji se nalazi oko 300 nautičkih milja istočno od Vijetnama;
3. upravljanje objektima za elektroničko obavještajno prikupljanje na otocima u Bengalskom zaljevu blizu Malajskog prolaza;
4. izgradnju luke s dubokim gazom u gradu Sittwe u Burmi te izgradnja plinovoda i naftovoda³² iz južne Kine do gradova Sittwe i Taungup na obalama Burme;
5. izgradnju kontejnerskog terminala u luci Chittagong³³ u Bangladešu;
6. izgradnju luke Hambantota³⁴ na Šri Lanki;
7. izgradnju mornaričke vojne baze u gradu Gwadar³⁵ u Pakistanu (240 nautičkih milja istočno od Hormuškog prolaza);

Svi gore navedeni projekti su u funkciji potpore kineske ratne mornarice kako bi ona mogla učinkovito zaštititi strateške pomorske linije komunikacije i omogućiti djelovanje kineske ratne mornarice daleko od svojih teritorijalnih voda s ciljem projiciranja kineske vojne i gospodarske moći.

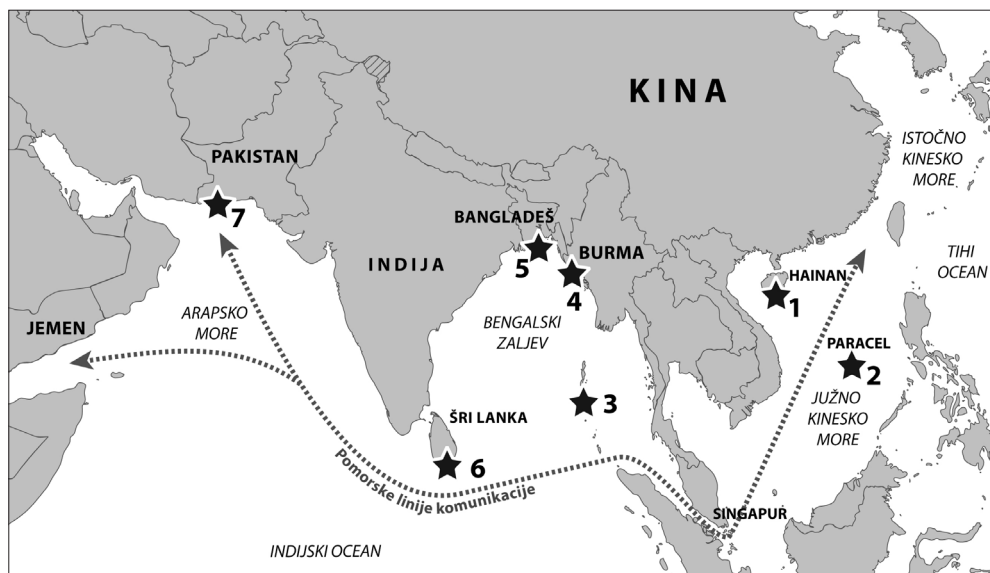
³¹ Izgradnja ove velike podzemne podmorničke baze, ujedno i velike pomorske baze za površinske brodove, započela je 2002. godine te predstavlja glavnu mornaričku bazu kineske ratne mornarice glede projekcije kineske pomorske moći na području Južnog kineskog mora (Busser, 2009.).

³² Kina s izgradnjom plinovoda i naftovoda kroz Burmu želi u što većoj mjeri zaobići Malajski prolaz kroz koji trenutačno prolazi 80 posto kineskih potreba za naftom, a koji predstavlja usko grlo koje je vrlo lako blokirati u bilo kakvom sukobu.

³³ S modernizacijom luke Chittagong, Kina želi steći uporište u Bengalskom zaljevu te ograničiti kretanje Indijske ratne mornarice u tom istom zaljevu.

³⁴ Luka Hambantota služila bi kao luka za potporu u kojoj bi se gorivom opskrbljivale kineske podmornice i ratni brodovi koji bi djelovali na području Indijskog oceana.

³⁵ Kina je u 2002. godini započela s izgradnjom mornaričke luke Gwadar iz koje namjerava ograničiti kretanje Indijske ratne mornarice u Arapskom moru, a istodobno pojačala pakistansku mornaričku bazu u Karachiju protiv Indije (Kumar, 2009.). Strateška važnost luke Gwadar očituje se u udaljenosti od svega 240 nautičkih milja od Hormuškog prolaza, a na dovoljnoj udaljenosti od indijskih mornaričkih baza.

Slika 3. Strateški raspored kineskih uporišta duž pomorskih linija komunikacija
(Izvor: izradio autor prema Pehrson, 2006.:3-4, O'Rourke.:31, i Kumar, 2009.)

ZAKLJUČAK

Kina je do prije tridesetak godina bez obzira na svoju veličinu i brojnost imala relativno mali utjecaj na svjetska događanja. Bila je siromašna i tehnološki zaostala država okružena s nekoliko moćnih i neprijateljski nastrojenih država. Međutim, gospodarski preobražaj i rast koji je započeo 1978. godine s Deng Xiaopingovim reformama i koji traje sve do današnjih dana i nema nikakvih naznaka da će stati, nezabilježen je u povijesti i već se osjeća diljem svijeta te je sasvim sigurno da svjetski poredak u bliskoj budućnosti neće biti isti. Kina je imala i povijesnu sreću što su se u vrijeme gospodarskog preobražaja dogodile tektonske geopolitičke promjene u kojima se raspao SSSR, čime je otklonjena najveća vojna prijetnja s njenih granica, ali to nije značilo da je Kina smanjila vojne rashode, već ih je nastavila konstantno povećavati i to po stopi većoj od kineskog gospodarskog rasta. Čak trećina ukupnog vojnog proračuna odlazi na modernizaciju i povećanje ratne mornarice čime Kina pokazuje svoje globalne ambicije.

Prema predviđanjima američkog Vijeća za nacionalnu obavještajnu djelatnost (National Intelligence Council³⁶), zabrinutost azijskih država za osiguranje pristupa

³⁶ Krovna obavještajna organizacija Sjedinjenih Država koja predsjedniku SAD-a i njegovim savjetnicima za politiku daje srednjoročne i dugoročne analize za *policy-making* temeljene na djelatnostima i informacijama svih državnih obavještajnih agencija. Temeljni projekt NIC-a je *Global Briefing* koji se priprema svake četiri godine između izbora i inauguracije predsjednika, a tiče se ključnih faktora i scenarija za buduća globalna previranja sljedećih 15 godina.

energetskim zalihama dovest će do povećanja pomorske utrke u naoružanju, što povećava zabrinutost oko budućnosti pomorske sigurnosti u zoni koja se proteže od Perzijskog zaljeva do Istočne i Jugoistočne Azije (*Global Trends 2025*, 2008.:66).

Na svome putu prema pomorskoj sili Kina se držala pravila da razvija ratnu mornaricu koju susjedne države neće percipirati kao prijetnju, nego kao potrebu da bi se zaštitila i proširila pomorska trgovina što među ostalim uključuje i osiguravanje strateških baza u strateškim regijama svijeta. U skladu s ovom filozofijom Kina je istovremeno razvila četvrtu po veličinu trgovačku mornaricu i treću po veličini brodograđevnu industriju u svijetu s tendencijom daljnjeg rasta (Lai, 2009.). Međutim, bez obzira na javno proklamirani kineski stav da modernizacija i izgradnja suvremene ratne mornarice nije nikome prijetnja, sam opseg razvoja kineske ratne mornarice "tjera strah u kosti" susjednim državama. Posljedica toga je utrka u naoružavanju diljem Dalekog istoka, pa i na području južne Azije, što dovodi pacifičku regiju u centar svjetske pozornosti. Odluka kineskog vojnog i političkog vrha o uvođenju prvih nosača zrakoplova u službu imat će dalekosežne geopolitičke posljedice na Dalekom istoku i šire, jer se nosač zrakoplova svugdje u svijetu doživljava kao personifikacija pomorske, vojne i općenito ekonomske moći pojedine države. U sljedećih deset do petnaest godina, kineska će ratna mornarica prema svim predviđanjima postati najveća na svijetu te će do 2020. godine steći sposobnosti djelovanja i na području Tihog i Indijskog oceana.

Ovakav razvoj događaja države u regiji neće mirno čekati, već će se još više vojno povezati s SAD-om kako bi se mogli suprotstaviti sve većem kineskom utjecaju, a to će neizbježno prije ili kasnije dovesti do sukoba na nekom od regionalnih žarišta gdje se već osjeća novi odnos snaga - Tajvan, Sjeverna Koreja, Južno kinesko more (otočje Spratly i Parcel) i Istočno kinesko more (otočje Ryukyu).

Razmjeri novih odnosa snaga u odnosu na prethodne toliko su veliki da ih pojedini analitičari uspoređuju s onima koji su zabilježeni tijekom imperijalnog uspona Pruske i Japana u 19. stoljeću, ali smatraju da zbog međusobne povezanosti međunarodnog gospodarstva neće doći do sukoba Kine i SAD-a i njegovih saveznika, međutim zaboravljaju da je slična situacija postojala i pred Prvi svjetski rat koji je doveo do tektonskih geopolitičkih promjena (Yee, 2009.).

S obzirom na broj stanovnika u porastu, intenzivni razvoj industrije usmjerene na visoku tehnologiju, nastavak ekonomskog rasta i velikih izdvajanja za vojsku, Kina je na putu da postane vodeća velesila u svijetu. Na ovom putu jedno je sigurno – Kina se otvorila svijetu i svijet njoj, ali griješe oni koji misle da će se Kina opet povući u samoizolaciju kao u prošlim stoljećima. Povijest je pokazala da je jedino snažna i moderna ratna mornarica preduvjet za stjecanje i održanje statusa svjetske sile i Kinezi su toga potpuno svjesni - 21. stoljeće je na putu da postane stoljeće Kine.

LITERATURA

- *** (2010.) ANNUAL REPORT TO CONGRESS: *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China*. Washington: Department of Defence. Dostupno na http://www.defense.gov/pubs/pdfs/2010_CMPR_Final.pdf, učitano 17. kolovoza 2010.
- *** (2007.) *China's Navy*. Suitland: Office of Naval Intelligence. Dostupno na <http://www.fas.org/irp/agency/oni/chinanavy2007.pdf>, učitano 7. travnja 2010.
- *** (2008.) *Global Trends 2025: A Transformed World*. Washington: National Intelligence Council. Dostupno na www.dni.gov/nic/NIC_2025_project.html, učitano 24. siječnja 2011.
- *** (2008.) *China's National Defense in 2008*. Peking: State Council Information Office. Dostupno na http://www.china.org.cn/government/central_government/2009-01/20/content_17155577.htm, učitano 4. studenoga 2010.
- Brzezinski, Z. (1997.) *Velika šahovska ploča*. Varaždin: Interland.
- Busser, J. C. (lipanj 2009.) "Hainan Is the Tip of the Chinese Navy", *SIGNAL Magazine*. Dostupno na http://www.afcea.org/signal/articles/templates/SIGNAL_Article_Template.asp?articleid=1968&zoneid=7, učitano 17. kolovoza 2010.
- Clark, R. (kolovoz 2010.) *Chinese Energy Security: The Myth of the PLAN's Frontline Status*. Carlisle: US Army War College. Dostupno na <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?PubID=1012>, učitano 21. kolovoza 2010.
- Cooper, C. A. (lipanj 2009.) *The PLA Navy's "New Historic Missions"*. Santa Monica: RAND Corporation. Dostupno na http://www.rand.org/pubs/testimonies/2009/RAND_CT332.pdf, učitano 4. studenoga 2010.
- Gray, C.; Sloan, G. (1999.) *Geopolitics, Geography and Strategy*. London: Frank Cass Publishers.
- Eland, I. (siječanj 2006.) *Is Future Conflict with China Unavoidable?*. Oakland: The Independent Institute. Dostupno na http://www.independent.org/pdf/working_papers/63_china.pdf, učitano 17. kolovoza 2010.
- Hideaki, K. (08.09.2005.) "The Rise of Chinese "Sea Power", *Project Syndicate*. Dostupno na http://www.project-syndicate.org/commentary/kaneda7/English_, učitano 17. kolovoza 2010.
- Jae-Hyung, L. (2002.) "China's expanding maritime ambitions in the Western Pacific and the Indian Ocean", *Contemporary Southeast Asia* 24(3). Dostupno na <http://www.highbeam.com/doc/1G1-97422976.html>, učitano 10. rujna 2010.
- Janjić, T. (prosinac 2002.) "Kineski razarači Type 052B", *Hrvatski vojnik* br. 90.
- Kamphausen, R.; Lai D.; Scobell, A. (travanj 2009.) *Beyond the Strait: PLA Missions Other Than Taiwan*. Carlisle: US Army War College. Dostupno na <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?PubID=910>, učitano 4. studenoga 2010.

- Kaplan, B. (1999.) "China's Navy Today". Arlington: Navy League of the United States. Dostupno na http://www.navyleague.org/seapower/chinas_navy_today.htm, učitano 21. kolovoza 2010.
- Kumar, S. (ožujak 2009.) "China's Naval Strategy: Implications for India". New Delhi: Institute of Peace and Conflict Studies. Dostupno na http://www.ipcs.org/article_details.php?articleNo=2823, učitano 10. rujna 2010.
- Lai, D. (lipanj 2009.) *China's Maritime Quest*. Carlisle: US Army War College. Dostupno na <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubid=923>, učitano 4. studenoga 2010.
- Mayer, R. (2009.) *Kina – kopnena ili pomorska sila*. Diplomski rad. Zagreb: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Ratna škola „Ban Josip Jelačić“.
- McCauley, M. (30.6.2009.a) "Is Chinese Naval Doctrine Based On The Theories Of Admiral Mahan?", *Stirring Trouble Internationally*. Dostupno na <http://www.stirringtroubleinternationally.com/2009/06/30/is-chinese-naval-doctrine-based-on-the-theories-of-admiral-mahan/>, učitano 10. rujna 2010.
- McCauley, M. (07.09.2009.b) "Is Chinese Naval Power A Threat To Its Neighbours?", *Stirring Trouble Internationally*. Dostupno na <http://www.stirringtroubleinternationally.com/2009/09/07/is-chinese-naval-power-a-threat-to-its-neighbours/>, učitano 10. rujna 2010.
- Medeiros, E.; Crane, K.; Heginbotham, E.; Levin, N. D.; Lowell, J.F.; Rabasa, A.; Seong, S. (2008.) *The responses of U.S. Allies and Security Partners in East Asia to China's Rise*. Santa Monica: RAND Corporation. Dostupno na <http://www.rand.org/pubs/monographs/MG736.html>, učitano 10. rujna 2010.
- O'Rourke, R. (kolovoz 2010.) *China Naval Modernization: Implications for U.S. Navy Capabilities—Background and Issues for Congress*. CRS Report for Congress, Congressional Research Service. Dostupno na <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33153.pdf>, učitano 4. studenoga 2010.
- Pehrson, C.J. (srpanj 2006.) *String of Pearls: meeting the challenge of china's rising power across the asian littoral*. Carlisle: US Army War College. Dostupno na <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=721>, učitano 20. kolovoza 2010.
- Ross, R. (lipanj 2010.) *China's Naval Nationalism*. Washington: Institute for National Strategic Studies at the National Defense University. Dostupno na http://www.ndu.edu/inss/docUploaded/PLAN_Ross_Remarks.pdf, učitano 1. listopada 2010.
- Viviano, F. (srpanj 2005.) "Kineska velika armada", *National Geographic* br. 7.
- Wortzel, L. (listopad 1998.) *China's Military Potential*. Carlisle: US Army War College. Dostupno na <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?PubID=79>, učitano 21. kolovoza 2010.
- Yee, A. (11.12.2009.) "How Wilhemine is the Chinese Navy?", *World Security Network*. Dostupno na http://www.worldsecuritynetwork.com/showArticle3.cfm?article_id=18145&topicID=63, učitano 10. rujna 2010.

RISE OF CHINA'S NAVY FROM REGIONAL TO GLOBAL NAVY

Danijel Nekić

Summary

In the last thirty years China has had incredible economic growth that is unprecedented in the world history. Continued economic growth has led to the fact that China is becoming increasingly dependent on sea lines of communication through which the majority of economic products are exported, and most raw materials and energy are imported. The disintegration of the Soviet Union and, therefore, the disappearance of the major external military threats, has led in new geopolitical circumstances to rapid development of the China's Navy, which is slowly transforming from a regional to a global naval force which the main task will be protection of China's global economic and national interests, and sea lines of communication vital to attaining the status of world power.

Keywords: economic growth, sea lines of communication, China's Navy, global navy, world power.